

Úvodní slovo
místopředsedy vlády a ministra práce a sociálních věcí
Petra Nečase

„Bát se či nebát různých rychlostí rodičovské dovolené“

beseda u kulatého stolu 17. 7. 2007

Představovaný návrh je součástí reformy veřejných financí, není ale koncipován jen s cílem snížení výdajů státního rozpočtu, nýbrž sleduje jeden z podstatných cílů reformy veřejných financí, a to **podporu rodin s dětmi ve smyslu moderní flexibilní rodinné politiky**, která výrazněji umožní rodičům **zvolit vlastní strategii v při harmonizaci péče o dítě a výkonu povolání**.

Opatření české rodinné politiky doposud nabízí jen omezené možnosti pro volbu rodičů, kteří jsou tímto stavem limitováni při rozhodování o způsobu realizace svého rodičovství i pracovního zapojení a výběru takové podpory, která by jim nejlépe vyhovovala. V současné době jsou rodiče vystaveni extrémním přístupům k řešení této problematiky. Nejčastěji jde **na jedné straně o tlak na urychlený návrat rodiče pečujícího o malé dítě na trh práce**, který často vytvářejí zejména média. **Naproti tomu se lze setkat s rigidními konzervativními názory, že snahy o slučitelnost práce a rodiny jsou přežitkem minulého režimu**. Od těchto extrémů je třeba se distancovat a nabídnout rodičům skutečnou možnost svobodné volby, aby si mohli zvolit takový **model rodinného života, který nejlépe vyhovuje jejich potřebám a rodinné situaci a posílí osobní iniciativu a zodpovědnost rodičů za fungování rodiny**.

Navrhované **opatření reflektuje zahraniční trendy k zvýšení flexibility rodičovských dovolených obecně**.

Představovaný **model vícerychlostního čerpání** rodičovského příspěvku z finančního hlediska **prvoplánově neupřednostňuje žádnou z nabízených variant** a tím nenutí rodiče k volbě jedné z nich. I nadále může rodičovský příspěvek čerpat matka i otec. Jediné, co ze strany rodičů vyžaduje, je učinění rozhodnutí ohledně délky čerpání příspěvku v určitých časových momentech.

Nárok na rodičovský příspěvek ve výši 11 400 Kč měsíčně (rychlejší čerpání) má rodič, který:

- a) celodenně osobně a řádně pečuje po celý kalendářní měsíc o nejmladší dítě v rodině a
- b) jestliže má nárok na peněžitou pomoc v mateřství nebo peněžitou pomoc ve výši alespoň 380 Kč za kalendářní den a
- c) nejpozději v kalendářním měsíci, ve kterém nejmladší dítě dovrší 22 týdnů svého života nebo 31 týdnů, jde-li o porod víceračet, písemně oznámí příslušnému úřadu státní sociální podpory, že na toto dítě bude čerpán rodičovský příspěvek v této výši nejdéle do 18 měsíců věku dítěte.

Smyslem této varianty je umožnit rodiči brzký návrat do zaměstnání bez toho, aby byl oproti rodičům, kteří zvolí 2. nebo 3. variantu znevýhodněn.

Důvodem pro vazbu výběru této varianty poskytování rodičovského příspěvku na nárok a výši peněžité pomoci v mateřství nebo peněžité pomoci je několik skutečností:

- tato státní dávka se poskytuje za stanovených podmínek všem rodičům, kteří pečují o dítě příslušného věku, po poskytování peněžité pomoci v mateřství nebo peněžité pomoci z nemocenského pojištění, případně od narození dítěte, pokud na tyto dávky nárok rodiči nevznikl.
- dávky nemocenského pojištění by svou výší měly odrážet individuální situaci pojistěnce (dobu a výši odváděného pojistného) a měl by být zachován základní princip konstrukce dávek v jednotlivých systémech a jejich hierarchie, že pracovat (a být pojištěn) se vyplatí na rozdíl od spoléhání se na státní dávky. Proto by státní dávka měla být zpravidla nižší než dávka nemocenského pojištění poskytovaná v obdobné situaci.
- dalším důvodem je snaha zabránit spekulativnímu jednání osob, které nedosáhnou na dávky nemocenského pojištění nebo je mají nízké a nemají reálnou snahu nebo šanci být výdělečně činnými, aby čerpaly rodičovský příspěvek v takto vysoké výši po krátkou dobu a poté prakticky automaticky čerpaly dávky pomoci v hmotné nouzi nejméně do čtyř let věku nejmladšího dítěte. Při péči o takto malé dítě se v systému dávek pomoci v hmotné nouzi po rodiči nevyžaduje, aby si zvýšil příjem vlastním přičiněním.

Rodič, který se nerozhodl pro rychlejší čerpání, má od vzniku nároku na rodičovský příspěvek nárok na dávku ve výši 7 600 Kč měsíčně až do měsíce, v němž nejmladší dítě dovrší 18. měsíc života.

Rodič, který měl nárok na peněžitou pomoc v mateřství nebo peněžitou pomoc v souvislosti v narozením nejmladšího dítěte a nevyužil rychlejší variantu čerpání dávky, **může nejpozději do kalendářního měsíce, ve kterém toto dítě dovrší 18. měsíc života, písemně příslušnému úřadu státní sociální podpory sdělit, že na toto dítě bude čerpán rodičovský příspěvek ve výši 7 600 Kč do tří let věku dítěte (klasické čerpání).**

Rodiči, který neměl nárok na peněžitou pomoc v mateřství a/nebo nevyužil možnost volby rychlejší nebo klasické varianty čerpání rodičovského příspěvku, náleží od kalendářního měsíce následujícího po měsíci, v němž nejmladší dítě dovrší 18. měsíc života rodičovský příspěvek ve výši 3 800 Kč měsíčně, a to až do dovršení 4 let věku tohoto dítěte.

Nárok na rodičovský příspěvek z důvodu péče o nejmladší dítě v rodině zaniká posledním dnem kalendářního měsíce předcházejícího měsíci, ve kterém se stalo jiné dítě nejmladším v rodině. Do rodiny se poskytuje v kalendářním měsíci jen jeden rodičovský příspěvek.

Požadavek rozhodnout se při volbě rychlejšího čerpání rodičovského příspěvku již do ukončení čerpání peněžité pomoci v mateřství, nebo při volbě klasického resp. pomalejšího čerpání rodičovského příspěvku do 18. měsíce věku dítěte se může zdát jako přehnaný, neboť bývá obtížné předvídat, jak se budou vyvíjet potřeby a situace rodiny a jejich jednotlivých členů.

Volba se vztahuje vždy k nejmladšímu dítěti v rodině a je možné ji měnit pouze v období do ukončení čerpání peněžní pomoci v mateřství pro rychlejší čerpání rodičovského příspěvku nebo do ukončení 18. měsíce věku dítěte pro

klasické resp. pomalejší čerpání rodičovského příspěvku. **Po vypršení této doby je volba neměnná, a to ani při změně oprávněné osoby.**

Z hlediska administrativy a praktické organizace takovéto úpravy **nelze v současnosti přikročit k jinému vhodnějšímu řešení.** Navíc i nutnost rozhodnutí se pro určitou variantu **posiluje vlastní zodpovědnost rodičů** a plánování uspořádání rodinného a pracovního života.

Nárok na rodičovský příspěvek má rodič, **jestliže po celý kalendářní měsíc osobně celodenně a řádně pečuje o dítě do 4 let věku nebo do 7 let, je-li dítě dlouhodobě zdravotně postižené.**

Nemění se možnost rodičů si v době pobírání rodičovského příspěvku **neomezeně přivydělat.** Tato možnost je ve srovnání se zahraničními právními úpravami unikátní.

Podmínkou vyplácení RP i nadále zůstává, že:

- **dítě mladší 3 let** nenavštěvuje jesle nebo jiné zařízení pro děti předškolního věku déle než 5 kalendářních dnů v kalendářním měsíci.
- **dítě, které dovršilo 3 roky** věku, může pravidelně navštěvovat mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně.

Za návštěvu dítěte v jeslích (školce) nebo v obdobném zařízení pro děti v kalendářním dnu se rozumí každý den, kdy dítě uvedené zařízení navštíví, bez ohledu na délku doby trvání návštěvy.